

NYIM21 KONFERENCIA

Az érzelmek politikája: Gender és affektus a 21.században

Szeged, 2026. szeptember 25-26.

PROGRAM

Helyszín: SZTE BTK, 6722 Szeged, Egyetem u. 2, BTK Konferenciaterem és X. terem

Szervezők: Az SZTE BTK Angol-Amerikai Intézet TNT Kutatócsoportja

2026. szeptember 25, péntek

9:00-10:00 REGISZTRÁCIÓ | Konferenciaterem előtti folyosó

10:00-10:30 MEGNYITÓ | Konferenciaterem

Megnyitja: Prof. Dr. Racsmány Mihály dékán

A 7. alkalommal odaítélt KAFFKA MARGIT-DÍJ nyertesének laudációja, a díj átadása

10:30-12:30 PLENÁRIS ELŐADÁSOK | Konferenciaterem

Moderátor: Kérchy Anna

Federmayer Éva. A kert mint affektív világviszony: Gender, cselekvés és érzékelés Jamaica Kincaid és Krasznahorkai László műveiben

Schleicher Nóra. Az érzelmes férfi: Performatív érzelmesség és férfiasság-konstrukciók a nyilvánosságban

Borgos Anna. Női barátságok a pszichoanalízisben: Elköteleződések és dokumentumok

Antoni Rita. Az érzelmek politikája a feminista aktivizmusban

12:30-13:30 SZENDVICSEBÉD | „Akvárium” Rendezvényterem

13:30-15:30 PÁRHUZAMOS SZEKCIÓK

NŐ/MŰVÉSZET | Konferenciaterem

Moderátor: Annus Irén

Molnár Eszter. A szövés közössége: Női együttműködés a Magyar Képzőművészek Egyesületében

Benyovszky-Szűcs Domonkos. Érzelmek, erotika, legitimáció: A *hard glamour* pornográfia művészeti stratégiái

Lits Levente. Antiimmerzivitás és infrapolitika: Jegyzetek Szabó Eszter Ágnes munkáihoz

Tóth Zsófia Anna. Mae West elnyomottakat felemelő humora

AFFEKTUSELMÉLET ÉS IRODALOM | X. terem

Moderátor: Szélpál Livia

Maisch Patrícia. Értelem vagy érzelem? A női olvasás és a nőiesség határai a reformkori Magyarországon

Kovács Ágnes Zsófia. A radikális kedvesség gyakorlata Babarczy Eszter *Apám meghal* című naplóregényében

Nyerges Csaba. A *Mások* című folyóirat irodalomhasználatának történetei: Kulturális gyakorlatok mozgalomtörténeti perspektívából

Kegyes Erika. Tapaszok és toposzok: Sara Ahmed affektuselméletének alkalmazhatósága a kreatív írás gyakorlatában

15:30-16:00 KÁVÉSZÜNET | „Akvárium” Rendezvényterem

16:00-18:00 PÁRHUZAMOS SZEKCIÓK

TEST, TRAUMA, EMLÉKEZET | Konferenciaterem

Moderátor: Cristian Réka Monika

Thun Éva. Egy feminista generáció elbeszéletlen tapasztalata

Taskovics Viktória. Titokzatos, ismeretlen harag: Női költészet a szovjet ellenkultúrában

Annus Irén. A test és evés érzelmi politikája

Szélpál Livia. Az emlékezet ízei: *Food studies*, affektus és női emlékezet Fahidi Éva emlékirataiban

NEGATÍV ÉRZELMEK AZ IRODALOMBAN | X. terem

Moderátor: Kovács Ágnes Zsófia

Földes Gyöngyi. Idegenség, „impossibilité,” gender: Agota Kristof prózapoétikájáról

Kabai Henrik. „Nem félni tilos, tudhattuk volna.” A romániai diktatúra totális kontrolljának megjelenítése Visky András *Pornó: Feleségem története* című drámájában

Kérchy Anna. Az iszonyat affektív politikája: Az abjekt női test patriarchális és feminista narratívái

Hódosy Annamária. Klímanarratívák feszültsége egy anya–lánya kapcsolatban: Moskát Anita „Rügyeid” című novellájának értelmezése

18:00-18:45 ÉRZELMEK ÉS TUDOMÁNY: RÖVIDFILM ÉS BESZÉLGETÉS

A beszélgetést vezeti: Acsády Judit

19:00-21:00 VACSORA

Helyszín: Mojo Klub, Szeged, Alföldi u. 1.

2026. szeptember 26, szombat

8:30-10:30 PÁRHUZAMOS SZEKCIÓK

KOLLEKTÍV IDENTITÁSOK? ÉRZELMI KÖZÖSSÉGEK | Konferenciaterem

Moderátor: Barát Erzsébet

Gregor Anikó. Osztályelhagyás és érzelmi munka a párkapcsolatokban

Géczy Dorottya. Női ideálok és férfi szerepek: A nemi reprezentációk társadalmi konstrukciói

Barabás Blanka. „Az jön ide, akiben szeretet van.” Nacionalizmus és affektusok Tusványoson

Frank Tamás. „A hallgatás pedagógiája.” Lányok teste a Horthy-kori nevelési-egészségügyi diskurzusokban

VÁGYAK ÉS SZENVEDÉLYEK AZ IRODALOMBAN ÉS MŰVÉSZETEK BEN | X. terem

Moderátor: Tóth Zsófia Anna

Kapus Erika. „Az esőtündérek sírnak.” Könnyek olvasása a századforduló (szép)irodalmi szövegeiben

Balog Alexandra. A megélhetetlen jelen ábrázolása Berde Mária *Földindulás* című regényében

Katona Eszter. „Nincs nagyobb erő, mint a vágyé, a világon:” García Lorca sötét szerelmének kortárs olvasatai

Vesztróczi Luca. A sérülékeny test láthatóvá tétele: A hiány, a seb és az identitás esztétikai konstrukciói a kortárs vizuális kultúrában

10:30-11:00 KÁVÉSZÜNET | „Akvárium” Rendezvényterem

11:30-13:30 ZÁRÓSZEKCIÓ

FILMES ÉRZELMEK | Konferenciaterem

Moderátor: Federmayer Éva

Bordács Andrea. A különböző érzelmek megjelenítése a női (és férfi) nyomozós filmsorozatokban

Kérchy Vera. „Színházi” katarzis vagy „női” giccsparádé? Chloé Zhao: *Hamnet* (2025)

Jéga-Szabó Krisztina. Adaptálni, nem kell félnetek, jó lesz: Az *Üvöltő szelek* legújabb filmváltozata

Dombai Dóra. Felkészülés meghatározatlan ideig tartó érzelmekre

13:00-13:30 KONFERENCIA ZÁRÁSA, KÖZÖNSÉGDÍJ | Konferenciaterem

A legjobb előadásnak járó *Wonder Woman* közönségdíjat átadja a NYIM20 konferencia díjazottja

ELŐADÁS ÖSSZEFOGLALÓK

Acsády Judit

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont

Érzelmek és a tudomány

2023 novemberében indult a Leeds-i Egyetemen Angliában a „Ways of Knowing: Developing Research Cultures of Resistance” interdiszciplináris kezdeményezés, amelyben négy ország kutatónői vettek részt, Corinne Painter vezetésével, továbbá Louise Earnshaw – projektkoordinátor és kutató, Prof. Ingrid Sharp – társkutató és vezető akadémikus, valamint Wiebke Acton – kreatív és mozgásművészeti vezető részvételével. A műhely azt a kérdést is körüljárta, hogyan lehet a merev akadémiai kereteket feloldani, és a testi tapasztalást, valamint a közös örömet (space for joy) beemelni a tudományos kutatásba. A rendhagyó jellegű műhelymunkát dokumentumfilmen rögzítették. Rendezője Charlotte Bill volt, a Clapham Film Unit alapítója és vezetője. A rövidfilm megtekintése után kerekasztal beszélgetés keretében vitathatjuk meg a film kérdéseit, amely a női kutató alkotói létre, így a motivációktól kezdve, az akadémiai világ struktúráin, elvárásrendszerein keresztül a nehezítő és támogató körülményekre való reflexióra irányulna.

Annus Irén

Szegedi Tudományegyetem

A test és evés érzelmi politikája

Arlie Hochschild a *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling* (1983) című munkájában különbséget tesz az érzelmi munka (*emotional labour*) és érzelemmunka vagy gondoskodás (*emotion work*) között. Jelen előadás ez utóbbi fogalomkör vizsgálatához kíván hozzájárulni annak feltárásával, hogy az anorexia miként kapcsolódik a női testhez, az evéshez/étkezéshez és az érzelmekhez kötődő hazai kulturális jelentésrendszerhez. Az elemzés elsősorban Susan Bordo, Naomi Wolf és Sara Ahmed elméleti megközelítéseire támaszkodva, tartalomelemzés módszerével vizsgál célirányos véletlen mintavétellel gyűjtött bejegyzéseket egy 2022-ig aktív, magyar nyelvű pro-ana online platformról. Az eredmények arra utalnak, hogy az anorexia a test és evés ill. étkezés kulturális konstrukciójához kapcsolódva a nőiséghez és a női testhez társított érzelmek, értékek és társadalmi elvárások mentén szerveződik, ugyanakkor működésének logikája több ponton szemben áll a domináns kulturális normákkal: míg azok a szeretet és gondoskodás értékeit hangsúlyozzák, az anorexia a szorongás valamint a vélt kontroll és hatalom megélésének eszközeként jelenik meg, ami jelentős egyéni és társadalmi feszültséget és ellentétet okozhat.

Balog Alexandra

BBTE, Hungarológia Doktori Iskola, Kolozsvár

A megélhetetlen jelen ábrázolása Berde Mária Földindulás című regényében

A Vallani és vállalni vitairat szerzőjétől, Berde Máriától magától értetődő az 1930-as évekre önazonossá formálódott írói attitűd és hangnem: Földindulás című regénye egy magyar földbirtokos család egzisztenciális és érzelmi széthullásának folyamatait tárja olvasói elé. A politikai, etnikai és társadalmi konvenciók újraértelmezésére kényszerülnek a család tagjai azáltal, hogy mind egyéni értékrendet alakítva ítélik meg a leszakadt országrészben rájuk nehezedő új szabályszerűségeket. Berde prózavilágának sajátos személyes, gesztusszerű leírásával találkozunk az olvasó, a kapcsolathálók és működések kirajzolódásában a dialogikusság fölé kerekedik a fiziológiailag is érzékeny leírás. A Földindulás elsődleges célja nem a kimerevített jelen megragadása, hanem belső folyamatok és reményvesztett (vagy épp reménytelen) szereplők érzelmi világán keresztül a társadalom minden rétegének perspektíváját vonja be. Az itt megjelenő karakterek egytől egyig bizonyos szempontok szerint a többszörös kisebbségek hordozói, amelyeknek életét az újonnan fennálló politikai rendszer keretezi át, de a maguk valóságában teljesen eltörölni képtelenek. Berde Mária szociológiai és pszichológiai szempontból nagyon pontos ábrázolásokkal operál, amelyekhez társul sajátos érzékenysége, értékrendjéből adódó társadalmi problémákra irányuló empátiája és esetenkénti vehemenciája. Előadásom fókuszában azokat az aspektusokat szándékozom megmutatni, amelyek Berde által tárgyalta regényében a közös trauma és kollektív emlékezet különböző megközelítéseit vizsgálhatóvá teszik. A karakterek eltérő érzelmi megéléseik által tágitják a történelmi eseményekre adott egységes reakció képét, valamint hozzájárulnak a nőtörténelmi kutatásokhoz, továbbá Berde írásművészetének vizsgálataihoz is.

Barabás Blanka

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem

„Az jön ide, akiben szeretet van:” Nacionalizmus és affektusok Tusványoson

Az érzelmekről szóló diskurzusok a nőkről szóló diskurzusok leképződései is lehetnének (Lutz 2008), hisz a nyugati kultúrában mindkettő a szubjektív, kaotikus, irányíthatatlan, éppen ezért labilis jellemzők mentén értelmeződik, szemben a racionalitásra és érdelemmentességre épülő férfireprezentációkkal. Előadásomban azt mutatom be, hogy miként íródik felül ez a hegemonnak tartott affektív rezsim a nacionalizmus kontextusában. 2022-ben és 2023-ban Tusványoson végeztem nyelvészeti etnográfiai kutatást: a „nemzetegyesítés” helyszínként keretezett fesztiválon többek között azt vizsgáltam, hogy a nemzethez való tartozás reiterációja során miként válik megengedetté, sőt elvárttá az érzelmek publikus manifesztaációja. Mivel a nacionalizmus a maszkulinitások egyik elsődleges színtere (Nagel 2018), elemzésemben olyan, a fesztiválon készített interjúrésztletekre fókuszálok, amelyekben férfi résztvevők diszkurzívan teremtik meg hegemon pozíciójukat azáltal, hogy explicit módon vállalják érzelmi sebezhetőségüket a nacionalista affektusok kontextusában. Kitérek továbbá arra, hogy ezekben a beszélgetésekben hogyan válik reflektálttá az Orbán Viktor által épp Tusványoson felépített narratíva a magyar nemzet százéves magányáról, elárulásáról. Amint azt kutatási eredményeim is mutatják, az ebből a narratívából következő érzelmi elszigetelődés iránt különösen receptívek azok az Erdélyben

élő magyarok, akik számára minoritizált helyzetükből fakadóan meghatározó élményt jelentenek az etnikai másság affektusai, és akiket éppen emiatt célzott az Orbán-kormány határon túli politikai intézkedéseivel.

Benyovszky-Szűcs Domonkos

független kutató

Érzelmek, erotika, legitimáció: A hard glamour pornográfia művészeti stratégiái

Előadásomban azt vizsgálom, hogy a hagyományosan a nőkhöz rendelt érzelmek milyen szerepet játszottak az ún. *hard glamour* pornográfia kulturális legitimációjában az ezredforduló előtt. Az otthoni forgalmazásra épülő pornóipar a heteroszexuális párokra és különösen a női nézőkre hivatkozva nemcsak a játékfilm műfajait és formáit, hanem a képzőművészet esztétikai és kulturális tekintélyét is egyre tudatosabban sajátította ki. Ennek részeként a termékek csomagolásán a pornográfia kifejezést fokozatosan az erotika váltotta fel, amely az érzelmi tapasztalat hangsúlyozásán keresztül kapcsolta össze az explicit tartalmakat az esztétikai minőség, a kognitív stimulálás és a kulturális legitimáció ígéretével. A művészeti referenciák a modern pornográfia kezdete óta cenzúrákerülő stratégiát jelentettek, a *hard glamour* meghatározó rendezőit pedig már gyakran művészként posztulálta az ipar. Antonio Adamo (1957–) filmjeinek és Peter Paul Rubens (1577–1640) festészetének formai összevetésén keresztül elemzem, hogyan vált a nemek érzelmi működésére épülő vizuális polarizálás a kultúra pornografizálódásának eszközévé.

Bordács Andrea

ELTE BDPK Vizuális Művészeti Tanszék

***A különböző érzelmek megjelenítése
a női (és férfi nyomozók közt a) nyomozós filmsorozatokban***

Ha érzelmekről van szó, azt automatikusan a nőkhöz társítjuk, noha a férfiak is számos érzelmet mutatnak. Legfeljebb inkább az az a jellemző, hogy a saját érzelmeikről a nők többet beszélnek. A férfi és női érzelmek ábrázolásának a szemléltetéséhez tévés nyomozói filmsorozatok szereplői közül válogattam. Azért is a nyomozókat választottam, mert ez alapvetően egy maszkulin munka, szisztematikus nyomozást, tények feltárását követeli, ugyanakkor az intuíció is elengedhetetlen része. A filmek, különösen a populáris filmek karakterábrázolása és történetmesélése jó láttelestül szolgálhatnak a társadalom bizonyos társadalmi kérdésekhez, rétegekhez való viszonyulásáról, időben vizsgálva pedig megmutatja, érzékelteti az ezzel kapcsolatos társadalmi tendenciákat. Többnyire maguk a sorozatok is építenek a sztereotip női jellemzőkre, bár egy férfias helyzetben mozognak, ugyanakkor olykor túllépnek ezeken a konvenciókon, alakítják a nőkről való képet. Így a sztereotípiákhoz igazodva a női nyomozók inkább érzelemvezéreltek, kevésbé a racionális gondolkodás nyomán oldják meg az ügyeket. A technikai eszközök, és az akciók helyett inkább a megfigyelés és a pszichológiai elemzés az ő terepük. Ugyanakkor vannak olyan filmek, melyek erre a racionális és érzelemvezérelt karakterek dichotómiájára építenek, bár ilyenkor a racionális női szereplőnek autista vagy autisztikus vonásai vannak. Azt vizsgálom, hogy az egyes sorozatok főszereplőit a 6 alapvető

érzelem és alfajtaí közül mi jellemzi, és ez hogyan csapódik le a viselkedésükben. Hogyan befolyásolják őket a körülöttük lévő tárgyak és főképp az emberek. Összeállítottam a női nyomozók főbb archetípusait, mivel a tipikus érzelemmegnyilvánulások is kapcsolódnak ezekhez az archetípusokhoz.

Borgos Anna

MTA Pszichológiai Kutatóintézet

Női barátságok a pszichoanalízisben: Elköteleződés és dokumentumok

Az előadás a női pszichoanalitikusok közti emberi és szakmai kötődések, hálózatok történetét és dokumentumait igyekszik feltárni. A szakmai és személyes női kapcsolati háló egyik közege a harmincas években a pszichoanalitikus Poliklinika volt (Bálint Alice, Gyömrői Edit, Rotter Lilián, Dubovitz Margit, Lázár Klára). Másrészt a pszichoanalitikus szemléletű, progresszív pedagógiai folyóiratok (A Jövő Útjain, Gyermekevelés) körül is kialakult egy női szerzői-szerkesztői kör (Bálint Alice, Gyömrői Edit, Hermann Alice, Lévy Kata). Az analitikusválasztások pedig Kovács Vilma körül mutatnak némi „matrilineáris” jelleget: Hajdu Lilly, Hermann Alice és Kardos Erzsébet is nála képződött. A Kovács-villa analitikusok és más értelmiségiek, művészek otthonos találkozóhelye volt, ahogy erről Margaret Mahler (sz. Schönberger Margit) is megemlékezik memoárjában. Ami a szorosabb személyes kapcsolatokat illeti, dokumentálhatóan Bálint Alice és Lázár Klára, Kovács Vilma és Hermann Alice, illetve Anna Freud és Lévy Kata, Kovács Vilma, valamint Gyömrői Edit között találhatunk ilyeneket. Speciális szálát képvisel az Anna Freud és Dorothy Burlingham közötti „Boston marriage” története. Kitekintésként Gyömrői Edit és Lesznai Anna barátsága fejthető fel a ceyloni és amerikai emigrációból küldött leveleik nyomán. Mindez összefüggésbe hozható azzal a tágabb kérdéssel is, hogy az analitikusok hogyan viszonyultak saját női, pszichoanalitikus és zsidó identitásukhoz, és milyen volt ezek viszonya egymáshoz.

Dombai Dóra

független kutató

Felkészülés meghatározatlan ideig tartó érzelmekre

Mielőtt akárcsak egy képet is láthatnánk belőle, Horvát Lili rendező második nagyjátékfilmje egy Sylvia Plath-idézettel igyekszik önmagát pozícionálni. Ezzel a direkt gesztussal éri el a film, hogy értelmezésében a fókusz az érzelmek sajátos logikát működtető, belső világára kerüljön, s a történet olvasásának irányát elsősorban a szubjektív tudati tartalmak határozzák meg. A mottóként szolgáló Plath-verssor paratextusaiban és konkrét jelentésében is arra a különös emberi tapasztalatra hívja fel a figyelmet, amikor az Én önmagába fordulása felszámolja a külső és a belső valóság egyértelmű határvonalait, univerzálissá növelve azt, ami „a fejünkben teremődik meg”. Előadásomban a Felkészülés meghatározatlan ideig tartó együttlétre című film elemzésén keresztül szeretnék felmutatni egy példát nem pusztán az érzelmeknek az értelem feletti triumfálására, hanem valamiféle minőségileg új egységet megteremtő, lehetséges szintézisre. A kortárs magyar filmművészetben nagy számban jelentkező fiatal rendezőnők munkáira általában jellemző, hogy a női tapasztalat horizontját új és új

nézésirányokkal, hangsúlyokkal, árnyalatokkal kívánják bővíteni a legváltozatosabb tematikai, műfaji és stílári megközelítésekkel. Köztük Horvát Lili kötődik a legerőteljesebben a hatvanas évek új hullámára jellemző tudatfilmek hagyományához. Ebben a filmjében az érzelmek központi jelentésszervező formaeljárásként működnek, mindeközben azonban erőfeszítést tesz arra vonatkozóan is, hogy felszámolja a nyugati gondolkodás hagyományos felosztását érzelm – mint szubjektív, kiszámíthatatlan, elhajló – és értelem – mint strukturált, teleologikus, megismerhető, sőt egyenesen narratív – között. A szerelmes idegsebész története formai és tartalmi szinten is mintha e kettő szintézisére törekedne egy olyan különös térpoétika révén, melyben kognitív tartalom, emóció és valóságérzékelés együtt szervesül diegézissé.

Federmayer Éva
ELTE BTK

***A kert mint affektív világviszony:
Gender, cselekvés és érzékelés Jamaica Kincaid és Krasznahorkai László műveiben***

Előadásom egy formálódó nagyobb kutatás része, amelyben az ökofeminista kérdésfelvetések iránti érdeklődésemet az afroamerikai és afrodiaszpórikus irodalom interszekcionális vizsgálatával kapcsolom össze. Ezúttal Jamaica Kincaid *My Garden* (Book) (1999) című kertkönyvét és Krasznahorkai László *Északról hegy, Délről tó, Nyugatról utak, Keletről folyó* (2003) című regényét két eltérő, genderrel jelölt affektív világviszonyként olvasom össze. Sara Ahmed nyomán az affektust testek, növények, terek, történetek és szövegek között cirkuláló, orientáló erőként vizsgálom. Kincaid autobiografikus kertész-elbeszélője testileg és cselekvőként van jelen vermonti kertjében: ültet, gyűjt, birtokol, pusztít és gondoz, miközben vágyait a gyarmati botanika, a társadalmi privilégium és saját élettörténete felől értelmezi újra. Öröme, haragja és morális zavara nem illeszkedik a nőiesnek tételezett szelíd gondoskodás modelljébe; a kerti munka kritikai gondolkodást, a gondolkodás pedig újabb cselekvést indít el. Krasznahorkai extradiegetikus, látszólag mindentudó narrátora ezzel szemben egy férfi kereső útját követi, akit nem a kert megtalálása, hanem már annak lehetősége is megbetegít. Genji herceg unokájának sérülékeny, receptív teste megbontja az uraló férfi keresőhős modelljét. A férfi mesterek és tanítványok láncolatában öröklődő kolostori tudásrend mellé ugyanakkor a regény másik alkotásmodellt helyez: a rejtett kertet geológiai, atmoszferikus, növényi és emberi folyamatok együttállása hozza létre. A két műben a kert affektív erőter: Kincaidnél cselekvést és önkritikát, Krasznahorkainál testi kiszolgáltatottságot, kábulatot és hallgatást idéz elő, s mindkét esetben átrendezi az emberi cselekvőképesség hagyományos genderkódolását.

Földes Györgyi
ELTE HTK Irodalomtudományi Kutatóintézet

Idegenség, „impassibilité”, gender: Agota Kristof prózapoétikájáról

Amikor Kristóf Ágota/Agota Kristof *A nagy füzet* (1986) című regénye végre magyarul is megjelent, addigra már tizennyolc nyelven, számos országban kiadták, és hatalmas olvasótáborra tett szert, szerzőjét világhírű íróként tartották számon. Érdekes ellentmondás,

hogy itthon viszont a nagyközönség csak tíz-tizenöt éve kezdte igazán megismerni az író névét. Agota Kristof 1956-ban, 21 évesen emigrált első férjével és kislányával Svájcba. Élete nagyobb részét ott töltötte, s versei kivételével műveit többnyire franciául írta. Az utóbbi időben egyre inkább olvassák itthon is, főként *Trilógia* című regényegyüttesét. Abszurd hangoltságú színdarabjai, amelyeket szerte a világban játszanak – noha egy részüket magyarra is lefordították –, jórészt ismeretlenek a magyar közönség számára, mint ahogyan kevesek találkoztak másik regényével (*Tegnap*), önéletrajzával (*Az analfabéta*) és novelláskötetével is (*Mindegy*). A világháborút, majd az emigráns létet, az idegen nyelv választásának kényszerét mindvégig határhelyzetként élte meg, vagy éppen a senkiföldjén tartózkodásként, amelyet egyszerre jellemzett az otthontalanság, az idegenség és létidegenség, az állandóan úton levés érzete, az identitás bizonytalansága. Innen eredeztethető a Trilógia ikerpár-motívuma is, valamint mindazon határátlépések és olykor perverz tettek, amelyek megjelennek írásaiban, továbbá regénytrilógiájában a hazugságokon alapuló, mindent elbizonytalanító narratív szerkezet. Minimalista, látszólag szenvtelen stílusát áthatja a háború rettenete és az életet szinte mindenkor meghatározó boldogtalanság. Előadásomban életművét erről az oldalról, azaz a szövegeit átható idegenségérzet és boldogtalanság felől szeretném megközelíteni, s főként arra a kérdésre reflektálni, hogy ez a bizonyos, első benyomásra szenvtelen stílus, amelyet viszont többször férfiasnak írtak le, mennyiben levezethető ezekből az affektusokból, valamint hogy mennyire köthető mégis kifejezetten női tapasztalatokhoz is.

Frank Tamás

Semmelweis Egyetem Pető András Kar

„A hallgatás pedagógiája:”

Lányok teste a Horthy-kori nevelési-egészségügyi diskurzusokban

A kutatás a Horthy-kori nevelési és egészségügyi sajtódiskurzusokban megjelenő lánytest-reprezentációkat vizsgálja, különös tekintettel arra, miként beszéltek – vagy éppen miként hallgattak – a korszak pedagógiai és orvosszakmai nyilvánosságában a serdülő lányok testéről, testi változásairól, higiéniájáról, testneveléséről és egészségneveléséről. A vizsgálat abból indul ki, hogy a lánytest nem pusztán biológiai adottságként, hanem nevelési és társadalmi konstrukcióként, valamint erkölcsi, társadalmi és nemzetpolitikai jelentésekkel telített diszkurzív térként jelent meg a két világháború közötti Magyarországon. A kutatás központi kérdése, hogy a pedagógiai sajtó és az orvosi-egészségügyi szakirodalom milyen nyelvi eszközökkel tematizálták a női testet, illetve milyen normatív testképet és női szerepelvárásokat közvetítettek. Kiemelt figyelmet kapnak azok a tabusított vagy kerülőnyelven megjelenő területek, mint a menstruáció, a pubertás, a szemérem, a testi higiéné, a sportolás, a tornában való részvétel, az öltözködés és az iskolaorvosi ellenőrzés. A forrásfeltárás kiterjed a korszak meghatározó pedagógiai és egészségügyi orgánumaira, lehetővé téve a különböző diskurzusterek összehasonlító elemzését. A kutatás módszertani újdonsága a „hallgatáselemzés”: nemcsak a kimondott állításokat vizsgálja, hanem az elhallgatásokat, eufemizmusokat, orvosi kódokat és pedagógiai kerülőformulákat is. Az elemzés kritikai diskurzustörténeti és kvalitatív tartalomelemzési megközelítést ötvöz, ezáltal feltárva a normaképzés rejtett mechanizmusait. A vizsgálat várható eredménye, hogy a Horthy-kori lánynevelés nem csupán a szellemi, erkölcsi és hivatásbeli formálásra irányult, hanem a test társadalmilag elfogadható használatának és kontrolljának elsajátíttatására is. A

lánytest a diskurzusokban egyszerre jelent meg védelemre szoruló, fegyelmezendő, egészségileg gondozandó és jövőbeli anyaságra előkészítendő testként.

Géczy Dorottya

Pécsi Tudományegyetem

Női ideálok és férfi szerepek: A nemi reprezentációk társadalmi konstrukciói

Az előadás a nőkre és férfiakra vonatkozó társadalmi reprezentációk vizsgálatára vállalkozik roma, cigány és nem roma, cigány válaszadók körében, különös tekintettel a nemi identitás fenyegetettsége és a nemi szerepekkel kapcsolatos attitűdök összefüggéseire. A kutatásban 288 fő vett részt, akik spontán asszociációkat fogalmaztak meg a „nő” és „férfi” hívószavakra, valamint kitöltötték a Multiple Threat and Prejudice Questionnaire (MTPQ) kérdőív releváns skáláit. Az asszociációk elemzését az IRaMuTeQ program segítségével végzett hierarchikus klaszterelemzés (DHA), míg a kérdőíves adatok feldolgozását statisztikai elemzések támogatták. Az eredmények szerint a nemi szerepekkel kapcsolatos tradicionálisabb, sztereotipikusabb attitűdök gyakoribbak voltak a férfiak, a roma válaszadók, az alacsonyabb iskolai végzettségű, alacsonyabb jövedelmű és kisebb településen élő személyek körében. A nemi identitás fenyegetettsége szintén magasabbnak bizonyult az alacsonyabb társadalmi státuszú csoportok esetében. A reprezentációs elemzések négy női és négy férfi jelentésmezőt azonosítottak. A női reprezentációk a gondoskodó és alárendelt szereptől az idealizált, illetve tárgyiasított nőalakokig terjedtek, míg a férfi reprezentációk a családfenntartói felelősség, a gondoskodó maszkulinitás és a hegemonikus férfiasság különböző formáit jelenítették meg. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a nemi reprezentációk nem csupán a nemekhez kapcsolódó kulturális elképzeléseket tükrözik, hanem szorosan összefonódnak az etnikai hovatartozással, a társadalmi státusszal és az identitásfolyamatokkal. A tanulmány hozzájárul a nemi reprezentációk interszekcionális megközelítésű értelmezéséhez, valamint a roma és nem roma csoportok közötti hasonlóságok és különbségek mélyebb megértéséhez.

Gregor Anikó

ELTE TáTK

Osztályelhagyás és érzelmi munka a párkapcsolatokban

Az előadás Sara Ahmed affektuselméleti tézisét, miszerint az érzelmek hatalmi erőterben létrejövő gyakorlatok, a társadalmi osztály és a társadalmi reprodukció fogalma felől olvassa újra. Azt vizsgálom, hogy milyen érzelmi munkát (Hochschild) követel a felfele irányuló társadalmi mobilitás, és ki végzi el ezt a hermeneutikai munkát (Anderson). A felfele mobil életút azzal jár, hogy az egyén elhagyja korábbi közegét, és egy új, sokszor bizonytalan kulturális kódokkal és gyakorlatokkal teli pozícióba kerül. A szakirodalom a felfele mobilitással összefüggésben a párkapcsolatokat jellemzően kétféle módon írja le: menedékként (Fercovic), amely tompítja az osztályelhagyás bizonytalanságokkal tűzdelt élményét, illetve egyfajta költségként, mert a felfele mobilitás megnehezíti a párkapcsolatok kialakítását, a meglévőket pedig konfliktusossá és bomlékonnyá teszi (Dés), különösen az elsőgenerációs értelmiségi nők esetében (Utasi, Erát). Lauren Berlant „kegyetlen optimizmus” fogalma alapján amellet

érvelek, hogy a két viszony egyszerre is jelen lehet, azaz nem egymás alternatívái. A fogalom azt a helyzetet jelöli, amelyben a felfele mobil életút kockázatai elől menedéket nyújtó kapcsolat maga tartja életben a hagyományos nemi szkripteket. Ehhez társítom a feminist love studies (Jónasdóttir, Gunnarsson) tézisé, amely szerint a kapcsolat fenntartásáért végzett érzelmi és hermeneutikai munka nemek szerint egyenlőtlenül oszlik meg, vagyis a mobilitás „személyes költségeit” nem ugyanaz fizeti meg, aki a hasznát élvezi. Zárásként felvázolom, hogyan tehető ez a fogalmi keret empirikusan vizsgálhatóvá egy induló, felfele mobil nőket és férfiakat összehasonlító interjúk kutatásában.

Hódosy Annamária

SZTE Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszék

***Klímanarratívák feszültsége egy anya-lánya kapcsolatban:
Moskát Anita Rügyeid című novellájának értelmezése***

Az előadás Anita Moskát „Rügyeid” című klímafikciós novelláját a gender, az érzelmek és a betegségértelmezés összefüggései felől vizsgálja. Arra a kérdésre keresi a választ, hogy miként formálják a családi és társadalmi nemi szerepek a gyógyíthatatlan betegséghez kapcsolódó jelentésalkotást, és ennek következtében hogyan válik az ökológiai képzelet az érzelmi megküzdés eszközévé egy anya-lánya kapcsolatban. Az elemzés kiindulópontja, hogy a történetben a növényi átalakulás motívuma nem elsősorban a klímaválság allegóriája vagy velejárója, hanem a gondoskodás és a veszteség átértelmezésének affektív narratívája. Az anya a lánya halálos betegségét nem pusztán biológiai folyamatként értelmezi, hanem egy tágabb ökológiai körforgásba illeszti, amelyben a testi hanyatlás a természethez való visszatérésként, a gondoskodás végső formájaként nyer értelmet. Ez az értelmezés ugyanakkor szorosan összefügg a hagyományosan női szerepként kódolt érzelmi munkával: az anyaság kulturális elvárásaival, a vigasztalás és a jelentésadás kényszerével, valamint azzal az igénnyel, hogy a szenvedés narratív módon „jó” halállá alakítható legyen. Ezzel szemben a lány elutasítani látszik ezt a ráruházott értelmezési keretet, mert az saját testi tapasztalatát és autonómiáját háttérbe szorítja. A „Rügyeid” így arra mutat rá, hogy nem, csupán a betegségértelmezés és megküzdés, de az ökológiai képzelet és az általa inspirált ökoaktivizmus és jövőkép sem függetleníthető a gondoskodás társadalmi normáitól, az anyasághoz kapcsolódó érzelmi elvárásoktól és azokról a narratíváktól, amelyek a szeretet nyelvén próbálnak értelmet adni a veszteségnek.

Jéga-Szabó Krisztina

Eötvös József Gimnázium

Adaptálni, nem kell félnetek, jó lesz: Az üvöltő szelek legújabb változatának tükrében

Valószínűleg a streaming szolgáltatói közegnek is köszönhetően Louisa May Alcott *Kisasszonyok* című regényéből készült sorozat vagy a Jane Austen-adaptációk reneszánszukat élik, és hatalmas rajongótáborot mozgatnak. Az a kérdés foglalkoztat, hogy miért születik annyi klasszikus 19. századi nőirodalmi adaptáció napjainkban, hogyan érdekesek ma ezek a hősnők, és miként épülnek be a mai nézők érzelmi kultúrájába? Szorosabban véve az idei Valentin-

napra időzített megjelenéssel debütáló Emerald Fenell rendezte legújabb *Üvöltő szelek* adaptáció áll előadásom fókuszában. Számba veszem a gigantikus klasszikus megfilmesíthetlenségének okait, és rámutatok arra, hogy a Fenell-féle változat azért is vált megosztó alkotássá, mert néhány szempontból radikálisan járt el, így leginkább a mű archetipikus rétegének és mesetrópusainak megjelenítése érdekében formabontóan erős vizuális nyelvet alakított ki, miközben a történettel meglehetősen szabadon bánt. Véleményem szerint a Viktoriánus-éra újradizájnlása összekapcsolva az amerikai 50-es évek stílusimitációjával megspékelve a Barbie-színésznő és a babaház téma jelentésrétegével azt a problémát fogalmazza meg, hogy a fogyasztói kapitalizmus újra és újra konzumálja a nőt, kiüresített, mesterséges élvezet-centrikus világba helyezve őket. Ebben az összefüggésben Heathcliff és Wuthering Heights, valamint a romantikus szerelmi téboly érzelmi kultúrája iránti vágy nosztalgikus érzéseket támaszthat a mai nézőben pláne, ha nőközpontú erotikus képzelgésekkel járul hozzá a rettenetes élvezethez.

Kabai Henrik
ELTE BTK

„Nem félni tilos, tudhattuk volna:”
A romániai diktatúra totális kontrolljának megjelenítése
Visky András Pornó: Feleségem története című drámájában

Előadásomban egy olyan kortárs magyar irodalmi műre fókuszálok, amely közelebb visz a Ceaușescu-diktatúra női szubjektumokra irányuló kontrolljának, legfőképpen következményeinek, illetve hatásainak megértéséhez. A korabeli büntetőjogi törvények megszorító jellegét szexuálpolitikai, gender- és etikai kritikai aspektusokból vizsgálom közelebbről. Visky András *Pornó: Feleségem története* (2009) című drámája és színházi előadása alapján arra keresem a választ, hogy a keleti blokk államai közül a szovjetizált Romániában milyen logikával és módszerekkel tette állandó megfigyelés tárgyává a Nicolae Ceaușescu vezette, szovjet mintára kiépített autoriter rendszer a női szubjektumot, és hogy a Szekuritáté kontrolláló tekintete milyen jellegű mechanizmusok gyakorlatba ültetéséig fajult el 1989 utolsó hónapjaiban. A vizsgált műben fellelhető megszorítások bizonyos szinten az etnikai kisebbségekre is irányulnak, így az elnyomás azon rétegzett működésmódja is megfigyelhető a *Pornó: Feleségem története*-ben, amelynek a célszemély akár többszörös síkon is kitettjévé vált. Elsősorban a történelmi kontextus e témakörre irányuló ismertetésére vállalkozom, szemléltetve, miképp illeszkedik Visky András drámája a kortárs diktatúra-reprezentációk hagyományába. Ezt követően a besúgók jelentéseiből, a szekusdossziékból és a lehallgató készülékekkel rögzített anyagokból született művet mint újraírást elemzem részletesebben, elméleti keretként legfőképp Michel Foucault *Felügyelet és büntetés: A börtön története* (1975) című írására támaszkodva.

Kapus Erika

ELTE PPK Kari Könyvtár

„Az esőtündérkéek sírnak:” Könnyek olvasása a századforduló (szép)irodalmi szövegeiben

Az előadás századfordulós szépirodalmi szövegeken vizsgálja a sírás szerepét, mint az egyén szélsőséges érzelmi reakcióját, egyúttal a társadalmi szabályrendszer által befolyásolt kommunikációs eszközt. Fókuszban a kislányból fiatal felnőtté érő lányok spontán, stratégiai célból, vagy a közösség elvárásrendszerének megfelelően hullajtott könnyei állnak, különös tekintettel a sírás mint a test megszólalási lehetősége funkcióra. Korpuszként főként a *Magyar Lányok* című folyóirat és Tutsek Anna Cilike-regényei szolgálnak, de a korszak más típusú szövegei, akár a lányok érzelmi neveléséről szóló szakirodalom is az elemzés primer tárgyát képezik. A sírás az emberi szervezet természetes védelmi reakciója a stresszhelyzetekben, melynek során oxitocin és endorfin szabadul fel, ami nyugtatóként és természetes fájdalomcsillapítóként hat. A könnyek biológiáján túl a sírás fontos társadalmi aspektussal bír, felvonultatva a leginkább megszilárdult gender sztereotípiákat: férfiakat könnyekkel manipuláló, minden szélsőségre sírással reagáló nőkről és a sírást társadalmi tabuként kerülő férfiokról. Miért sírnak a lányok a lányregényekben? Mennyiben sajátjaik a könnyek, és mennyiben társadalmi elvárások mentén fakadnak? Megvizsgálom a sírás metaforáit, nyelvi kifejezőeszközeit. Arra a kérdésre is választ keresek, hogyan tipizálhatók a sírások a nyelvi eszközök alapján, és milyen viselkedésformák, lélekállapotok, normák kötődnek hozzájuk. Kiinduló feltevésem, hogy a lányregényekben az érzelmek nem pusztán a szereplők belső állapotait jelölik, hanem társas viszonyok, normák, szerepelvárások hálójába rendeződnek. Sarah Ahmed nyomán az érzelmet nem privát pszichológiai tényezőként, hanem társadalmi szabályozásként, lánynevelési normaként, testpolitikai jelként értelmezem, amely a szubjektumot is formálja. Ahmed felől olvasva a könnyek a testek közti viszonyokat, a hatalmi különbségeket és a femininnek kódolt sérülékenységet teszik láthatóvá, ami gyakran a családi fegyelem és erkölcsi helytállás, a megszégyenülés, határátlépések, elválások és tragédiák jeleneteiben sűrűsödik.

Katona Eszter

SZTE

***„Nincs nagyobb erő, mint a vágyé, a világon”:
García Lorca sötét szerelmének kortárs olvasatai***

Federico García Lorca költészete és színháza a világirodalom egyik legintenzívebb érzelmi világát teremtette meg, amelyben a szerelem és a halál, a vágy és a szexualitás nem pusztán individuális tapasztalatként, hanem társadalmi és kulturális erőként jelennek meg. A címben szereplő idézet – a *Yerma* III. felvonásának első képében hangzik el egy öregasszony szájából – a Lorca-univerzum fontos szentenciáját summázza, ennek színes árnyalatait és interpretációit vizsgálja az előadás. Az elemzés középpontjában elsősorban García Lorca olyan versei állnak, amelyekben az érzelmek, a vágy és a testiség elsődleges motívumként vannak jelen. A korai versekből kiolvasható, a nők iránt érzett kamaszkori vágytól és a heteroszexuális szerelmi kudarcától eljutunk a Sötét szerelem szonettjei című versciklusig, amelynek tizenegy szonettje a tiltott vágy, a homoerotikus szerelem, a veszteség és a sebezhetőség affektív poétikáját hozták létre. A versekben megjelenő érzelmek a Franco-diktatúra heteronormatív kulturális

emlékezetében cenzúrázva voltak, a kortárs recepcióban azonban új közösségi és identitásképző jelentésekkel telítődnek. Az előadás García Lorca „sötét szerelem”-élményének mai olvasatát két kortárs parafrázison keresztül is vizsgálja. Az egyik Alberto Conejero *A sötét kő* (2015) című drámája, amely a homoszexuális intimitást és bűntudatot, valamint az emlékeztést állítja színpadra. A másik parafrázis a 2026-ban Cannes-ban a legjobb rendezés díjával elismert, Javier Ambrossi és Javier Calvo rendezte *A fekete golyó* (2026) című film, amely García Lorca affektív örökségét, az elnyomás és a vágy összefüggéseit tárja fel az új generációk számára.

Kegyes Erika

SZTE JGYPK

Tapaszok és toposzok:

Sara Ahmed affektuselméletének alkalmazhatósága a kreatív írás gyakorlatában

Ahmed (2004) szerint a szavakhoz, tárgyakhoz és testekhez kapcsolódó jelentések és érzelmek nem azok belső tulajdonságaiból fakadnak, s a nyelv nem is azzal a céllal hozza ezeket létre, hogy a valóságot kifejezze. Éppen ellenkezőleg: a kulturális és társadalmi gyakorlatok „rátapasztják” a fogalmakra, a tárgyakra és a testekre a konnotatív jelentéseket és az érzelmi asszociációkat, amik mindig is olyan hozzárendelt jelentések maradnak, amelyek társadalmi és kulturális értelmezéseket (normákat, sémákat, toposzokat) reprezentálnak. Ennek a bonyolult jelentés-hozzárendelési folyamatnak a megértéséhez kiváló módszertani lehetőségeket kínál a kreatív írás. Az előadásban olyan saját fejlesztésű kreatívírás-gyakorlatokat mutatok be, amelyek Ahmed kulcsfogalmaira – például a „címkézett jelentésekre” és a „ráforrasztott érzelmekre” – épülnek. A gyakorlatok célja, hogy az írás segítségével feltárják az társadalmi és kulturális érzelmi jelentés-hozzárendelés technikáit, miközben megelevenítik Ahmed női karaktereit a „feminista ünneprontótól” az „intézményi dísznőig”. A kreatív írás ebben a megközelítésben nem pusztán önkifejezési forma, hanem kritikai módszer is: megkérdőjelezi a hagyományos szerepértelmezéseket és érzelemerkifejezési mintákat, így képes létrehozni az Ahmed által felvázolt ellen-narratívákat. Ahmed terminológiájával élve dönthetünk úgy, hogy megtartjuk, és ha leesnek, újra felragasztjuk a „szótapaszokat”, vagy lekaparjuk azokat, és új jelentéseket alkotunk a kreatív írás segítségével. Az előadás egy ötfős női íráscsoport szövegein keresztül mutatja be, milyen új jelentések jöhetnek létre e folyamat során. Az idő függvényében a résztvevők egy rövid kreatívírás-gyakorlatban is kipróbálhatják Ahmed elméletének gyakorlati alkalmazását.

Kérchy Anna

Szegedi Tudományegyetem

Az iszonyat affektív politikája: Az objekt női test patriarchális és feminista narratívái

Az előadás az iszonyat komplex affektív és kulturális működését vizsgálja a 20–21. századi irodalom, film, képzőművészet és feminista elmélet metszéspontjában. Az iszonyat szélsőséges negatív érzelmek, a félelem és az undor elegye, sajátos testi-lelki feszültséget indukáló szorongásos zavar, amely megingatja a racionális gondolkodást, identitásválságot okoz,

egyszerre vált ki menekülő és támadó reakciókat. Arra keresem a választ, miként válik ez a szélsőséges érzés a patriarchális kulturális imagináriusban a női testhez kapcsolódó jelentések meghatározó szervezőelvévé, illetve hogyan keretezik újra az iszonyat érzését a feminista teoretikus és művészeti gyakorlatok. A medúzatekintet, a szirénhang vagy a vagina dentata ikonikus motívumai jól példázzák, hogy a női test fragmentált, fetisizált formái a nyugati kultúrában egyszerre jelennek meg az erotikus vágy és a rettentő viszolygás tárgyaként. A patriarchális kánon olyan műveiben, mint Németh László *Iszony* című regénye, Roman Polanski *Iszonyat* című filmje vagy József Attila „Iszonyat” című verse, a női főszereplők elméjében az őket kizsákmányoló férfiuralom terében hatalmasodik el az iszonyat érzése, miközben a résztvevőtől megfosztva, maguk is monstruózus figurákként konstruálódnak. Sandra Gilbert és Susan Gubar feminista narratológiai olvasata, valamint Julia Kristeva abjekcióelmélete nyomán azt térképezem fel, miként válhat az iszonyat a szubjektíváció makro- és mikrodinamikájának talapzatává, s mindemellett nem pusztán a kirekesztés, hanem az ellenállás nyelvén is. Az elemzés kitér az abject art meghatározó nőművészei – Judy Chicago, Cindy Sherman, Kiki Smith, Carolee Schneemann, Louise Bourgeois, Helen Chadwick – alkotásaira, amelyek a tabusított női testiségre fókuszálva kérdőjelezik meg az esztétikai és társadalmi normákat. Végül kortárs feminista átváltozástörténetek – Marie Darrieussecq *Malacpúder* című regénye és Curry Barker *Megszállottság* című filmje – kapcsán amellet érvelek, hogy az iszonyat a kortárs művészetben nem csupán destruktív érzelm, hanem a fallogocentrikus hatalmi struktúrák/technológiák kritikájának és alternatív nőiesség-reprezentációk megteremtésének produktív eszköze. A kortárs feminista etika nézőpontjából a kérdés, hogy a sisterhood, az empátia, a diverzifikáció-inkluzivitás-politikai korrektség hívószavai mellett lehet-e egyáltalán létjogosultsága, szerepe az iszonyat érzésének akár egyéni, akár közösségi szinteken.

Kérchy Vera

SZTE

„Színházi” katarzis vagy „női” giccsparádé? Chloé Zhao: *Hamnet* (2025)

Chloé Zhao *Hamnet*-je kapcsán két dolgot emleget visszatérően a kritika. Egyfelől, hogy tipikus női film, mert túláradóan érzelmes, ami miatt Maggie O’Farrell 2020-as regényének adaptációja a díjeső ellenére fárasztó, lapos és hatásvadász. Másfelől, hogy gyászfilm, mely a címszereplő kisfiú halálát állítja központba és a szülők veszteségfeldolgozásának katartikus pillanatát egy színházi előadás megtekintéséhez köti. Az előadás nem más, mint a Hamlet, melyet a kerettörténet a megtört apa (William Shakespeare) művészi szublimációjaként értelmez. A bemutató jelenete viszont hangsúlyosabbá teszi az anya – mint néző – élményét, melynek lényegét szintén a fájdalom feloldódása adja, felvetve a színház terápiás funkciójának a gondolatát. Előadásomban a második kérdésre koncentrálna keresek választ az első problémára is: vajon miért pejoratív jelző még mindig a „női” a filmes kategorizációban? Feltevésem, hogy a film (és a regény) nem csak fiktív életrajzi történetként olvasható, hanem laza Hamlet-átíratként is, s mint ilyen nem „a tragikum privatizációjában” (András, 2026), a „kizökkent idő” élményének személyes veszteséggé silányításában, az általános egyedivé degradálásában, hanem a hamleti szubjektum-decentrálódás színrevitelében érdekelt. Ha alaposabban megvizsgáljuk a zárójelenet színházi összetevőit, a Hamlet-beli egérfogó sajátos variációjában az egységes identitás helyreállításaként értelmezett „gyászfeldolgozás” helyett egy a Hamlet-beli ismeret- és lételméleti problémákat visszhangzó, összetett reprezentáció- és

ehhez kapcsolódó szubjektumelméleti előfeltevéseket mozgató, sokkal inkább a melankólia, mintsem a gyász pszichoanalitikus elméletével operáló performatív eseményre ismerhetünk.

Kovács Ágnes Zsófia

SZTE

A radikális kedvesség gyakorlata Babarczy Eszter Apám meghal című naplóregényében

Babarczy Eszter közelmúltban meghirdetett kedvességekampánya nem csupán vicces fellépés a pártpolitikai kampányok kirekesztő beszédmódja ellen. Babarczy kampánya általános szemléletváltást jelöl, amelyet a szerző facebook posztokban, esszéikben, kerekasztalbeszélgetésben, kiállításmegnyitón ismételtelen definiál. Az előadás célja, hogy a radikális kedvesség projektjének megvalósulását Babarczy 2025-ös Apám meghal című naplóregényében vizsgálja meg. A kötet az idős apát halálba kísérő középkorú Babarczy naplójegyzeteiből áll, aki apjától egész életében félt és undorodott, most mégis ő kíséri élete utolsó fél évében. A kötetben a naplójegyzeteket később beszúrt lábjegyzetek egészítik ki. Az előadás a főszöveg és lábjegyzet viszonyát elemzi mint leírás és kommentár, értelem és érzelem találkozási pontjait. Az apa halálának lábjegyzetes történetében a félelem és harag átrendeződéseit is nyomon követhetjük: a lábjegyzetek keresik az érzelmeket, a szeretet és kötődés jeleit, a megbocsátás lehetőségét, amelyeket a halálhoz vezető út során a főszöveg nem tudott azonosítani. Az előadás amellet érvel, hogy a radikális kedvesség projektje a kötet vonal alatti részében születik meg. A kötetben a radikális kedvesség projektje öngyógyító terápia, amely a Babarczy család generációkon át hordozott elhallgatásait és zseni-elvárásait igyekszik ellensúlyozni az ellenséges apa-lány kapcsolat utólagos értelmezésén keresztül.

Lits Levente

ELTE Logika és Tudományfilozófia Tanszék

Antimmerzivitás és infrapolitika: Jegyzetek Szabó Eszter Ágnes munkáihoz

Szabó Eszter Ágnes (SzEÁ) három alkotása szerint elsősorban az anttiimmerzivitás értelmezésére törekszem dolgozatomban, mely sorban tárgyalja (1) Szabó Eszter Ágnes és Nagy Renáta Dzsemet és Hermelint cserélnek... (2) Szabó Eszter Ágnes és Hecker Péter dzsemet és képet cserélnek. illetve (3) Arakhné: Az istenek cselekedetei. című munkáit. Lukács György és Raciborski Eszter gondolataival összehasonlítva a rendszeralkotói perszóna politikai gazdaságtani tartalmára térek. Kimutatom, hogy Szabó Eszter Ágnes munkáinak antiimmerzivitás és infrapolitika fogalmai a kapitalizmus-értelmezés új szakaszának hangsúlyos elemei, így mozgósítják a rendszeralkotót és magyarázattal szolgálnak a művész, mint nem személytelen, hanem mint „önálló politikai perszóna” kívánatoságára. Részlet: SzEÁ disszertációjában a következőképpen fogalmaz: „»Kicsit minden olyan, amit csinálok, mint egy instant leveskocka, így bele kell helyezni, valami közegbe és kioldódik a tartalma.«” (p. 53.) Ennek a közegnek Raciborski szerint márpedig szabadnak kell lennie, ahol „az értékrend melletti döntés lehetősége (dönthetek a jó mellett, nem kell a rosszat választanom)” fennáll és „ami arra vezet, hogy szükségszerű egy »közeg«, amelyen az értékrendi döntés megtehető, amelyben az megélhető” (p. 63.). Az etikus, tehát a Legyen létezésének feltétele túl mutat a Lesz

„természetességén”, sőt az oldást nem a „közeg” ellenére, hanem éppen annak fennállásáért teszi. Az alkotás feltétele így nem az „oldódj fel” vagy a „kössön le” parancsa, hanem a politikai perszóna kíváncsisága. Lukács György így ír erről az ellentmondásról: „A kultúra paradox áru. Olyannyira a csere törvényének engedelmessé válik, hogy már nem is cserélik; oly vakon oldódik föl a használatban, hogy már nem is használható” (p. 200).

Maisch Patrícia

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

Értelem vagy érzelem? A női olvasás és a nőiesség határai a reformkori Magyarországon

A 19. század első felének (de tulajdonképpen a hosszú 19. század egészének) magyarországi nevelési-művelődési vitáiban – a nyilvános és magánszférában egyaránt – központi kérdésként jelent meg, hogy szabad-e a nők értelmét pallérozni, vagy az olvasás veszélyezteti a tőlük elvárt „természetes érzelmességet” és gondoskodó szerep betöltését, avagy a hagyományos női szerepek megélését. A korabeli konzervatív vélekedések szerint az ész és a ráció a férfiak privilégiuma volt, míg a nőket a szív, az érzékenység és a törekény sebezhetőség jellemezte. A túl sok vagy a „rosszul megválasztott” olvasmánytól (melyek között az első helyen szerepeltek a romantikus románok) óvták a nőket. Elsősorban amiatt, mert úgy vélték, hogy ezek az olvasmányok összezavarják a nők józan ítélőképességét, engedetlennek teszik őket, elvonják őket családi kötelességeik teljesítésétől és adott esetben veszélyes, elfojtott vágyakat ébresztenek bennük. Az előadás korabeli cikkek (többek között: Tudományos Gyűjtemény, Felső Magyar Országai Minerva), nevelési kézikönyvek és nők által írt levelek (Molnár Borbála, Újfalvy Krisztina), naplók (Kölcsey Antónia, Szendrey Júlia, Slachta Etelka) és önéletrajzok (Csapó Mária) elemzésével mutatja be a női olvasással kapcsolatos nyilvános disputák legélesebb pontjait, illetve azt, hogy hogyan próbálták a preskriptív szövegek az olvasást szigorúan az érzelmi nevelés szolgálatába állítani. Az ugyancsak ebben az időszakban kelt ego-dokumentumok lehetőséget teremtenek a komparatív vizsgálatra, mely által betekintést nyerhetünk a hölgyek valós olvasmánynaplójába, s lehetőség nyílik az olvasmányélmények mellett a napló- és levélírók művelődéssel kapcsolatos véleményének megismerésére. Az előadás rávilágít arra, hogy a nők valójában hogyan használták az olvasást arra, hogy feloldják érzelmi fejlődésük és a társadalom által előírt (merev) érzelmi normák közötti belső feszültséget. A vélemények és megélések mellett a nők számára ajánlott (nőies) és a nők által olvasott műfajoknak a történeti összehasonlító vetülete is megjelenik.

Molnár Eszter

Közép-Európai Művészettörténeti Kutatóintézet, Artpool

A szöveg közössége: Női együttműködés a Magyar Kárpitművészek Egyesületében

A Magyar Kárpitművészek Egyesülete 1996 óta működik, és a magyar kárpitművészek szakmai, kiállítási és érdekképviselési feladatait látja el. Emellett a tagok rendszeresen dolgoznak együtt nagy méretű közös kárpitokon is, amelyek hazai vagy nemzetközi megrendelésekre készülnek. Az egyesület azonban nem csupán szakmai szervezetként írható le, hanem egy sajátos női közösségként is. A csoport működésében fontos szerepet játszik az együttműködés, a közösségi

tudás, a generációk közötti tudásátadás és a kölcsönös támogatás például nemzetközi kiállítások, triennálék szervezésében. A művészek nemcsak együtt dolgoznak, hanem tanítják, segítik és mentorálják is egymást, sok esetben az alkotói munkán túl az élet más területein is. A közösség különböző vezetőik irányításával szervez kiállításokat, szakmai programokat és közös projekteket, miközben hosszú távon biztosítja a kárpitművészet hagyományának továbbélését és megújulását. Előadásom a női alkotói hálózatokra fókuszál a tudásátadás és a közösségi alkotás felől közelítve. Több mint tizenöt éve dolgozom együtt a csoporttal művészettörténészként, így kutatásom nemcsak külső megfigyelésre, hanem hosszú távú szakmai és személyes együttműködésre támaszkodik.

Nyerges Csaba

ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola

***A Mások című folyóirat irodalomhasználatának története:
Kulturális gyakorlatok mozgalomtörténeti perspektívából***

Az előadás tárgya a *Mások* című, Magyarország első, LGBTQ sajtótermékének – amely megjelenése éppen ezért sajtótörténeti eseménynek tekinthető – átfogó, tudományos igényű vizsgálata. Az újság kiadója az 1991-ben bejegyzett Lambda Budapest Meleg Baráti Társaság nevű szervezet, amelynek köszönhetően 1989-től egészen 2008-ig jelent meg a folyóirat, és a nyomtatott formátum utolsó, 207. számával látott napvilágot utoljára. Az újságot Takács B. Gábor főszerkesztő és élettársa, Láner László gondozták. Első számát 1989-ben, még szamizdatként terjesztették, ennek köszönhetően a kezdetekkor még alig pár száz darabot tudtak közreadni. 1991-ben, a már ISSN-számmal rendelkező folyóirat hamar nagy népszerűsége tette szert, innentől kezdve a *Mások* havonta jelent meg. A lap kétségkívül alapvető társadalmi szerepet töltött be, az LGBTQ embereknek elsőként és egyszerre biztosított képviselői, kommunikációs és kulturális platformot. A kutatás problémafelvetése kritikátörténeti jellegű, amennyiben azt vizsgálja, hogy miféle irodalomfelfogások határozták meg a folyóiratban publikált kritikákat, és azt, hogy milyen módon pozicionálta magát a lap az irodalmi mezőben. Az előadás fő célkitűzése tehát az, hogy kritikátörténeti perspektívába helyezze a folyóiratot, és feltárja, hogy abban miféle irodalomkoncepciók mentén, milyen kulturális meghatározottságokhoz kapcsolódva vagy azoktól eltávolodva képzelte el az újság az LGBTQ emberek által érdemesnek tartott irodalomkritikai diskurzust. Az előadás szűkebb fókuszában mozgalomtörténeti perspektívába helyezve vizsgálja a folyóiratot, és kifejezetten azt, hogy – amennyiben az érzelmeket kulturális gyakorlatokként értelmezzük – hogyan viszonyult az újság a különböző társadalmi csoportokhoz, amelyeket megszólítani kívánt.

Schleicher Nóra

ELTE TáTK

Az érzelmes férfi: Performatív érzelmesség és férfiaság konstrukciók a nyilvánosságban

Történeti folyamatok következményeként a „nyilvános”, a „racionális” és a „férfias” egyrészt, a „privát”, az „érzelmes” és a „nőies” másrészt indexikus kapcsolatban állnak egymással. Az érzelmelek nyilvános megjelenítése és értelmezése is szorosan kapcsolódik a társadalmi nemi

szerep-elvárásokhoz. Manapság Magyarországon is egyre gyakrabban vagyunk tanúi, férfiak esetében is, az érzelmesség nyilvános megjelenésének/megjelenítésének. Vajon az intenzív, testi jelekben, például sírásban is manifesztálódó érzelmek, a sebezhetőség megnyilvánulása egy lágyabb, inkluzívabb maszkulinitás felé való elmozdulást jeleznek? Előadásom első felében röviden tárgyalom, hogy a nyilvánosság néhány klasszikus szociológiai elmélete (Habermas 1989, Goffman 1959, Sennett 1977) hogyan közelít az érzelmekhez, majd Monique Scheer (2012) és Sara Ahmed (2004) érzelmelfogását vetem össze. Az előadás második felében, összehasonlító esettanulmányi keretben, a kritikai multimodális diskurzuselemzés eszköztárával, az affektív-diskurzív gyakorlatokra koncentrálva, néhány konkrét esetet elemezve vizsgálom a fenti kérdést. Az elemzés megmutatja, hogy az affektív-diskurzív stratégiák különböző kontextusokban, például politikai vagy művészeti mezőben, hogyan hitelesíthetnek különböző identitásokat. Az eredmények megkérdőjelezzik azt a nézetet, miszerint az intenzív érzelmi megnyilvánulások és a sebezhetőség a lágyabb vagy inkluzívabb férfiasság felé való elmozdulást jeleznék. A nyilvánosságban konstruált férfiasságok – amelyekhez erős érzelmek és a sebezhetőség megnyilvánulásai társulnak – gyakran stratégiai lépéseknek számítanak egy hatalmi játszmában, és nem szükségszerűen performálnak puhább férfiasság-képet.

Szélpál Livia

SZTE BTK Angol Tanszék

Az emlékezet ízei: Food studies, affektus és női emlékezet Fahidi Éva emlékirataiban

Előadásomban Fahidi Éva emlékiratait az az étel- és étkezési kultúra-kutatás (food studies), az affektuselmélet és az emlékezetkutatás metszéspontjában vizsgálom. A kutatás a szerző életútjával és önéletrírásával foglalkozó korábbi vizsgálataim folytatása, amely ezúttal arra keresi a választ, miként válnak az ételhez, az ételkészítéshez és a közös étkezésekhez kapcsolódó emlékek a női(es)nek tételezett érzelmek, a családi emlékezet és az identitás újraalkotásának kitüntetett hordozóivá. Az elemzés elméleti keretét a food studies, az affektuselmélet és az emlékezetkutatás adja. Deborah Lupton és Carole Counihan munkái nyomán az étel olyan kulturális jelentéshordozóként értelmezhető, amely az identitás, a társadalmi kapcsolatok és a közösségi tapasztalatok alakításában is szerepet játszik. Sara Ahmed affektuselmélete alapján az érzelmeket nem pusztán egyéni tapasztalatokként, hanem kulturálisan szerveződő gyakorlatokként vizsgálom, amelyek tárgyakhoz, emberekhez és közösségekhez kapcsolódnak. Az elemzés középpontjában Fahidi Éva *Anima rerum: A dolgok lelke* című kiadott emlékirata áll. A háború előtti családi életet felidéző ízek, étkezési szokások és konyhai munkák – a száraztészta-készítés, a lekvárfőzés, a befőzés vagy a savanyú káposzta készítése – az étkezéshez kapcsolódó érzelmi emlékezet részeként nem pusztán a mindennapok részletei, hanem a női tudás, a gondoskodás és a családi összetartozás rituális gyakorlatai. Fahidi szerint ezek az alkalmak éppoly szertartásos események voltak, mint az éves nagymosás vagy nagytakarítás (Fahidi 2005, [2015], 95–100). Az előadás mellett érvel, hogy az étel és az ételkészítés Fahidi emlékirataiban egyszerre jelenik meg a túlélés, a gondoskodás és az identitás újraalkotásának gyakorlataként. Az ételek és az étkezések olyan affektív emlékezeti hordozókká válnak, amelyek a személyes trauma, a családi múlt és a kollektív történelmi emlékezet összekapcsolásának lehetőségét teremtik meg.

Taskovics Viktória

SZTE BTK

Titokzatos, ismeretlen harag: Női költészet a szovjet ellenkultúrában

Az előadás Janka Gyagileva (1966–1991) költői és dalszerzői életművét a szovjet underground kulturális közegében vizsgálja, különös tekintettel a női szerzői pozíció sajátosságaira. Gyagileva szövegei a punk dühretorikáját az orosz női költészet – Anna Ahmatova, Marina Cvetajeva és a „szenvedő tanú” hagyományának – motívumaival kapcsolja össze. Verseiben az egzisztenciális szorongás, a társadalmi kirekesztettség és a női tapasztalat nem elkülönülő témák, hanem egymást átható poétikai rétegek. Gyagileva egyszerre szembesült az államszocialista kultúrpolitika és a férfiközpontú underground korlátaival. Költészetének sajátos hangja a személyes sebezhetőséget nem csupán vallomásként, hanem radikális ellenállási formaként jeleníti meg. A „titokzatos, ismeretlen harag” követett politikai tiltakozásként, a nyelv, a test és az identitás szétesésében válik érzékelhetővé. Az előadás Gyagileva műveit az orosz női irodalmi hagyomány és a késő szovjet ellenkultúra metszéspontjában értelmezi, rámutatva arra, hogy életműve új perspektívát kínál a női szerzőség, az underground kultúra és a posztszovjet emlékezet kapcsolatának vizsgálatához.

Thun Éva

WJLF

***Egy feminista generáció elbeszéletlen tapasztalata:
Az elköteleződés emlékezete és változó értelmezései***

A magyarországi feminista mozgalmak történetében kevésbé vizsgált kérdés, hogyan formálódik tovább azoknak a nőknek a feminista identitása és tudása, akik önértelmezésüket a rendszerváltást követő évtizedben alakították ki. A vizsgálat célja annak megértése, miként kap új jelentést egy történetileg kialakult emancipációs tudásforma, amikor hordozói későbbi életszakaszba lépnek, miközben a társadalmi, politikai és kulturális környezet gyökeresen átalakul. Az előadás azt kérdezi, milyen narratívák segítik egy ma már idősödő feminista generáció tapasztalatainak értelmezését, és milyen társadalmi, kapcsolati, valamint érzelmi folyamatok alakítják az önértelmezést az életút későbbi szakaszaiban. Feminista ismeretelméleti nézőpontból a tudás nem választható el a megismerő társadalmi helyzetétől, tapasztalataitól és érzelmi viszonyaitól; az érzelmek ezért nem a racionalitás megismerés ellentétei, hanem annak részei. Kijelölik, mely tapasztalatok válnak jelentéshordozóvá és milyen feltételek között tartható fenn vagy módosul a feminista pozíció. Ezért külön figyelmet érdemes fordítani arra, miként formálják az érzelmi kötődések, kapcsolati elvárások, társadalmi visszajelzések, azaz a feminista pozíció fenntartásának „költségei” a feminista tudás és identitás későbbi alakulását. Nem az identitás elvesztése vagy feladása van a fókuszban, hanem az, hogy hogyan nyer egy korábban emancipáló tudásforma és kollektív identitás új élethelyzetekben más jelentést és funkciót. Ezzel láthatóvá tehető a tudás és önértelmezés változása a társadalmi átalakulások, érzelmi viszonyok és megélt közös és személyes tapasztalatok összefüggésében.

Tóth Zsófia Anna

Szegedi Tudományegyetem

Mae West elnyomottakat felemelő humora

Mae West egy különleges humorista volt, aki mindenféle elnyomás ellen harcolt már a huszadik század elején és performanszai, története, valamint filmjei mind erőt adtak mindazoknak, akik úgy érezték nincs esélyük. Bár mindenféle társadalmi igazságtalanság és kirekesztés ellen harcolt női mivolta különlegessé tette a mai napig maszkulinnak tartott humor és komédia világában. Ezért elsősorban a női humor kérdésére fogok koncentrálni megvizsgálva miért rekesztették ki a nőket mindig is a humor és komédia világából és hogy egy humorista nő miért számít veszélyesnek és miért különösen erőteljes a hatása, ha végre tud érvényesülni. West hihetetlen hatalommal és befolyással bírt a szórakoztatóiparban viszont mindig is üldözte a cenzúra a színpadon és Hollywoodban is. Azonban annak ellenére, hogy mindig az volt az indoklás, hogy szemérmetlen és szexuális, a valós probléma valószínűleg mindig az volt vele, hogy nőként nem tartotta be a nőkre vonatkozó szabályokat és túl hatásos volt. Az, hogy nőként túllépett a nőiség korlátain (sokszor férfinak is vélték) nagy hatással volt a társadalomra és felszabadító erejű volt. Ez már túlzottan veszélyessé tette azok szemében, akik kontrollálták a szórakoztató piacot, annak ellenére, hogy ő valóban megtestesítette az amerikai szabadság eszméjét. Ő valóban szabadságot és felszabadulást hozott a történeteivel és a performanszaival és az egyenlőség példaképe lett. Akárhogy próbálták elnyomni, ő mindig megmutatta az embereknek, hogy soha nem szabad feladni és erőt adott saját példájával, hogy mindig megtalálta a kiutat az elnyomásból.

Vesztróczi Luca

Evangélikus Hittudományi Egyetem

A sérülékeny test láthatóvá tétele:

A hiány, a seb és az identitás esztétikai konstrukciói a kortárs vizuális kultúrában

Az előadás a sérülékeny test reprezentációit vizsgálja a kortárs vizuális kultúrában vizuális kultúratudományi megközelítésben, a gender studies és a képanthropológia metszéspontjában. Arra keresi a választ, miként válhat a seb a veszteség nyomából identitásképző és jelentéshordozó képi formává, illetve hogyan tehető láthatóvá mindaz, ami a testen hiányként vagy nyomként van jelen. Kiindulópontja, hogy a sebezhetőség nem csupán biológiai állapot, hanem társadalmi és vizuális kitettség is. A test a tekintetben válik láthatóvá és értelmezhetővé. Judith Butler elméletei alapján a test nem lezárt biológiai adottság, hanem társadalmi viszonyokban formálódó identitás. Hans Belting képanthropológiai megközelítése szerint a test a képek hordozója, amely kulturális emlékezetet és jelentéseket közvetít. Georges Didi-Huberman nyomfogalma lehetővé teszi, hogy a seb és a heg ne pusztán sérülésként, hanem vizuális emlékezetként és identitásjelként értelmeződjön. A hiány ebben az összefüggésben nem egyszerű deficit, hanem vizuális és kulturális konstrukció. Rosemarie Garland-Thomson a normatív testképektől eltérő testek láthatóságát, Sara Ahmed pedig a testek társadalmi olvashatóságát és normákhoz való viszonyát vizsgálja. A keresztény ikonográfiában Krisztus sebhelyei a felismerés és az identitás hordozói. Az előadás Frida Kahlo, Nan Goldin és Kiki Smith művein, valamint *The Substance* és *Emilia Pérez* című filmekben keresztül vizsgálja a sérült,

átalakult vagy normatív testideáloktól eltérő test reprezentációit. Az előadás mellett érvel, hogy a seb és a hiány olyan esztétikai konstrukciók, amelyek a sérülékeny test láthatóvá tételén keresztül újraértelmezik a test, a nemi identitás és az önazonosság kulturális jelentéseit.

